

vare; men for at faa dette større kvantum solgt, sættes prisene ned. Dette er ikke, som det bør være.

Flere torvstrøfabrikanter har indset nødvendigheden av, at man under vore klimatiske forhold bør indrette sig med hesjer og smaahus ut over myren, for da sikrer man sig tør torv selv i regnfulde somrer. Det er den store produktion av god vare, som i forbindelse med en stor omsætning til rimelige priser betinger en god forretning. Der kan sælges betydelig mer torvstrø her i landet, hvis prisene blir lavere og produktet bedre. En vandgehalt, som overstiger 30 $\%$, bør kjøperne ikke godkjende uten at forlange en tilsvarende prisnedsættelse.

TILVIRKNING AV HARVESTRØ

UTDRAG AV STIPENDIEBERETNING FRA OVERLÆRER S. HASUND
I BERETNING OM NORGES LANDBRUKSHØISKOLES
VIRKSOMHET 1908—1909

I GJERPEN har torvstrøtilvirkningen antat en form, som skiller sig sterkt ut fra den i Skandinaviens fortiden almindelige. Av den grund søkte jeg at sette mig nærmere ind i denne driftsmaate.

I slutten av 90-aarene, da oprettelsen av torvstrølag begyndte at brede sig fra Akershus amt av, kjøpte Gjerpens landboforening et stykke av de store Løbergmyrer ved Lerkupelven, satte op smaahytter og begyndte med opstikning, tørkning paa myren og bortlodning av hytternes indhold til foreningens medlemmer. Mangel paa øvede arbeidsfolk gjorde imidlertid, at torvstrøet blev meget dyrt og produktionen usikker og altfor begrenset, saa det kom ikke rigtig fart i saken. Imidlertid hadde en gaardbruker, til hvis gaard hørte en teig mosemyr, begyndt at producere torvstrø ved *harvning* paa myren, og han solgte torvstrøet meget billig. De som hentet torvstrøet paa myren nytørket, fik stuve fuld en høivogngrime for 1 kr., og flere og flere kjøpere indfandt sig, saa avsætningen gik rivende, foruten at han holdt sit eget fjøs med rikelig torvstrø. Naboerne begyndte at ta efter, og de, som ikke hadde myr, kjøpte sig teiger av de myrstrækninger, som kom paa handel, da de to store gaarder Bratsberg og Løberg utparcelertes. I løpet av faa aar utviklet der sig saaledes en livlig industri utover disse store myrer, idet parteierne hver ledig time om sommeren harvet og tørket torvstrø paa sine parceller, dels til eget bruk, dels til salg. Kjøpere indfandt sig i hobetal fra Gjerpen, Solum og Eidanger, og i regelen fik de torvstrøet nytørket og sammenstrenget paa myren. Endskjønt man nu i regelen maa betale noget mer end 1 kr. pr. høivognlass, er det endda en meget billig, fuldfærdig torvstrø, man faar.

Tilvirkningen er imidlertid drevet saa vidt, at avsætningen til de nærmeste omgivelser paa nævnte maate blir for ringe. Endel torvstrø

lagres derfor av flere til salg utover vinteren, og enkelte er begyndt at presse denne. Saaledes har H. Øvrom, Follaug, indrettet en av sine torvlaaver med to etager, den øverste til lager, den underste til presserum; pressen drives med hestekraft, idet hesten trækker utenvægs, utover myren. Av et høivognlass torvstrø (som de ovenfor omtalte) faar han 4—5 baller av almindelig størrelse; de sælges i Skien for kr. 1,50 pr. balle. Et lass, der paa myren kan hentes for kr. 1,00—1,50, kan altsaa ved presning utbringes i kr. 6,00—7,50 brutto. Heri vil man ogsaa ha et brukbart maal for, hvor billig torvstrø der virkelig kan leveres direkte paa myren — efter harvning.

Med denne tilvirkningsmaate kunde landboforeningens anlæg slet ikke konkurrere. Foreningen omla derfor driften efter harvningsmetoden, men opsatte desuten endel *hesjer* i reservebruk (i daarlig tørkeveir), saa tilvirkningen kunde foregaa kontinuerlig hele sommeren. Et større torvstrøskur blev bygget og skinnabaner (med lette tipvogner) forgrenet opover myren. Erfaringene om dette anlæg er endnu kun av ny dato, og foreningen har manglet erfarne, drevne folk indtil foregaaende aar. Man mener derfor, at tilvirkningsprisene endnu vil kunne bringes adskillig ned. Jeg fik følgende oplysninger om arbeidsakkorden for 1908:

Stikkemetoden: For opstikning og utlægning av torven skal betales 25 øre pr. m.³ myr, og for hver fylt torvhytte à 12 m.³ betales kr. 5,00. Arbeiderne kan da tørke torven paa myren, paa hesjer eller paa begge disse maater. Man kan vel efter dette regne, at 1 m.³ myr i tør tilstand (men ureven) kommer paa 65 à 68 øre eller ca. 0,8 øre pr. kg. Skal der saa regnes en rimelig pris for oprivningen og transporten, kommer man vel neppe fra det billigere end ca. 1 øre pr. kg. bruksfærdig torvstrø. Regner man et høivognlass harvestrø til 250 kg. (hvilket forresten er snaut nok) og en pris av kr. 1,50 pr. lass, kommer torvstrøet paa 0,6 øre i bruksfærdig stand. En mængde torvstrø er solgt fra disse myrer for mindre end 1/2 øre pr. kg.

Harvningsmetoden, saaledes som den nu praktiseres av landboforeningen, kan selvfølgelig ikke bringe saa gode økonomiske resultater, som hos de smaa gaardbrukere, der driver den som bigeschäft, og som derfor kan passe hver ledig stund. Der betales ved landboforeningen paa følgende maate: Torvstrøet trilles ind i et 18 m. langt og 9 m. bredt skur, i hvilket skinnegangen ligger 3 m. høit, og som er 5 m. høit til taket. Betalingen erlægges efter kubikmaalet av traakket, sunken torvstrø i skuret; for de underste 100 m.³ 30 øre pr. m.³, for de næste 100 m.³ 35 øre, for de følgende 100 m.³ 40 øre, for de næste 100 m.³ 50 øre og derefter 55 øre for hver m.³. Denne stigende betaling er naturligvis opstillet, dels av hensyn til synkningen, dels for at anspore entreprenørene til at fylde huset. Det er første gang, denne betalingsmaate anvendes; men arbeiderne lot saa haabefulde om resultatet, og lagets formand mente, at betalingen fremtidig vilde kunne tvinges adskillig ned med aarene, da foreningen tidligere hadde arbeidet uheldig, og arbeiderforholdene nu var adskillig bedre end før. — At anstille nogen korrekt sammenstilling over torvstrøets

Torvstrøvenderen.

pris ved denne og andre betalingsmaater lar sig ikke gjøre. Men naar man tar i betragtning, at den nedstuede torvstrø under 3—5 m. tryk blir næsten saa fast som i en presse, kan der ikke være tvil om, at denne tilvirknings- og betalingsmaate gir billigere torvstrø end hyttemetoden. Og oprivningen slipper man.

Torvstrøtilvirkningen ved harvning er imidlertid ikke saa enkel, som man skulde tro. Den var først drevet meget primitivt; men torvstøet blev da noksaa daarlig tørt. Slik som metoden nu har utformet sig, *kan* torvstrøet bli likesaa tørt ved denne som ved andre metoder. Man har lært det ene grep efter det andet, og resultatet er blitt stadig bedre.

Myren maa selvfølgelig *avgrøftes*. Først grov man aapne grøfter med stor avstand, og enkelte brukte trug til hestene. Aapne grøfter er endnu almindeligst; men avstanden er mindre og trug behøver man da i regelen ikke. Man har nu begyndt at bruke *lukkede* grøfter omtrent som ved almindelig dræning; man faar da arbeide friere og utnytte myren bedre. *Lyngtorven* hakkes av, likesaa græstuster og andet, som kan være i veien for harven. *Harvningen* utføres med labharv eller fjarharv for 1 hest; undertiden brukes rulharv til at smuldre de opharvede klumper med. Der harves gjerne løst et ganske betydelig lag; enkelte steder saa jeg harven gaa i til branderne; men da maa det være godt veir, og man maa ta sig god tid til tørkningen. *Vendingen* av den løse torvstrø foretages med et til dette bruk konstruert hesteredskap. Det ligner en sneplog, som kjøres baklængs, saa den samler torvstrøet til en streng bak hesten, baktill har den nemlig en aapning, saa den slipper den indfangede torvstrø ut. Under denne

»strengning« vendes og omblandes torvstrøet. Naar strengene er tørket paa overflaten, vendes de paany. Hesten gaar nu midt imellem strengene, og »plogen« indfanger halvdelen av hver av de to nærmeste strenger, hvorav den oplægger en ny streng midt mellem de to forrige. Ved denne vendemetode undgaar man at kjøre hesten op i torvstrøstrengene, og desuten vendes torvstrøet hver gang indover en myrflate, som er sterkt uttørret og opvarmet av solen. Vendingen kan gjentages flere ganger; det beror paa tørkeveiret og løslagets tykkelse, hvor ofte den maa gjentages. I godt veir vil tørkningen i regelen ta et par dager. Det maa betones, at man ved at gjenta vendingen kan faa torvstrøet akkurat saa tørt, som man vil ha det; harvetoden behøver ikke at gi vandholdigere torvstrø end andre metoder. *Indsamlingen* av torvstrøet foregaar mest med haandkraft, idet strengene kares sammen med flate kurver eller med store skuffer, hvis »blad« bestaar av en træramme, hvorover er spændt sækketøi. Ved landboforeningens fabrikk var man imidlertid begyndt at kjøre strengene sammen med en stor muldskuffe, bygget av bord, det vil dog vel i regelen være en ulempe ved muldskuffen, at hesten maa kjøres midt efter den tørre torvstrøstreng, saa torvstrøet suger vand op fra myren under. Først langt ut paa sommeren kan myren paaregnes at være saa tør, at den ikke fugter løstorven, naar hesten traar i denne.

Om lokaliteterne, hvorunder denne fabrikation drives, kan forresten opplyses, at myren er almindelig god hvitosemyr; saapas fast, at den i avgrøftet tilstand bærer hesten, ialfald naar værste vaarvæten er seget av den. Dette er en nødvendig betingelse for, at harvningsmetoden kan brukes med held; at utføre al den harvning og vending med hester, som gaar paa trug, gaar for langsomt og tungt. Skal harvningsmetoden anvendes ved torvstrølag og andre anlæg, som driver med leiefolk, er det nødvendig at kombinere den med en anden metode — med opstikning og tørkning enten paa myren eller paa hesjer. Derved kan arbeiderne fordelagtig anvende de arbeidsdager, da det ikke er tørkeveir.

ENG DYRKNING PAA MYR

FOREDRAG PAA DET NORSKE MYRSELSKAPS FOREDRAGSMØTE
PAA GJØVIK 25 SEPTBR. 1910

AV MYRKONSULENT JON LENDE-NJAA

SAA forskjellige myrene kan være, har de dog flere fælles egenskaper, som skiller denne jordart temmelig skarpt ut fra andre. Nogen av disse særegenskaper er *uheldige*, som den større frostfare og fattigheten paa visse plantenæringsstoffer. Men myrjorden har ogsaa visse *fortrin* fremfor anden jord, og de viktigste av disse er det store kvælstofforraad, og at vandstanden lettere kan holdes paa en passende høide.